

ІДЕОЛОГЕМИ ПРОРОСІЙСЬКОГО СЕПАРАТИЗМУ В УКРАЇНІ

Оксана Павлятенко

*Національний інститут стратегічних досліджень
бул. Пирогова, 7а, 02000, м. Київ, Україна*

У статті аналізуються ідеологеми, що лягли в основу проросійського сепаратизму у Південних та Східних регіонах України. Їх залучення до інформаційного простору та пропаганда стали одним із механізмів запуску дезінтеграційних процесів, наслідком яких стало створення самопроголошених квазіреспублік в окремих районах Донецької та Луганської областей.

Ключові слова: сепаратизм, національна безпека, сепаратизація, сепаратистський рух, ідентичність, квазідержави.

Деякі десятиліття відносного спокою принесли віру у збереження статусу-кво, що встановився після розпаду біполярної системи. Проте неочікувано для всіх світ опинився у незвичному для нового століття кризовому стані. Суперечності глобалізації, поява нового типу воєн, ескаляція регіональних конфліктів, проблеми міграції, зневіра у політичні інституції та еліти, посилення популістичної риторики, націоналістичної ідеології та сепаратизму сформували новий порядок денний сучасності.

Виклики та небезпеки ХХІ століття не могли не торкнутись України, територія якої стала однією з арен ряду воєнних конфліктів, які розгорілись упродовж останніх років. Поряд із сирійським та тліючим північнокорейським конфліктом, збройна агресія проти нашої держави та підтримка Російською Федерацією сепаратизму на Сході стала частиною глобального комплексу міжнародних проблем.

За роки незалежності територія України перетворилась у буферну зону, яка балансувала між західноєвропейським та євразійським векторами розвитку. Відсутність чіткого цивілізаційного вибору та перебування її частини у сфері впливу сусідньої РФ стало однією з причин поширення сепаратистських настроїв майже серед третини населення Південних та Східних регіонів України [9]. Сепаратизм, поряд із діями, спрямованими на розпалювання міжетнічної, міжконфесійної, соціальної ворожнечі та ненависті, тероризмом, створенням і підтримкою маріонеткових квазідержавних утворень на тимчасово окупованій території став однією з актуальних загроз українській державності [16].

Попри спроби виправдати злочинні дії сепаратистів та російську пропагандистську риторичку про «громадянську війну в Україні», що вкидається до інформаційного простору, цілком зрозумілою є природа конфлікту, що криється у намірах виправити «найбільшу геополітичну катастрофу ХХ століття». Саме так у своєму щорічному посланні до Федеральних зборів Російської Федерації Путін охарактеризував розпад Радянського Союзу [13]. Однак історичним став агресивний виступ Володимира Путіна та віце-президента Сергія Іванова на Мюнхенській конференції з питань безпеки у 2007 році, який можна вважати відправною точкою концептуального оформлення нової зовнішньої політики РФ. Реваншистські та експансіоністські наміри російського керівництва почали прикриватись спробами спроектувати інтеграційні утворення на зразок Євразійського економічного союзу та поглибленням співпраці в економічній, енергетичній, культурній та гуманітарних сферах. Кремль зайнявся підготовкою підґрунтя для запуску механізмів дезінтеграції

незалежних держав через розпалювання внутрішньодержавних суперечностей, оскільки вважав, що ці території входять до сфери його геополітичних інтересів. Одним із наслідків цього стала поява ряду проросійських квазідержавних утворень.

З розпадом СРСР перед російською державою постала необхідність у конструюванні нової ідеологічної монополії, що замінить собою комунізм, нову «ідею правительку», яка відображає ціннісно-смыслову систему координат і є складовою російської культури [7]. Показовим є послання Володимира Путіна у грудні 2012 року до Федеральних Зборів, де він зазначає: «Мені боляче про це говорити, але сказати повинен. Сьогодні російське суспільство відчуває явну потребу духовних скреп» [11]. Під час зустрічі з канцлером Федеративної Республіки Німеччини Ангелою Меркель президент РФ зазначив, що електорат, який проживає на територіях, що тягнуться від Калінінграду до Петропавловська-Камчатського, з їх різними поглядами, мовами, побутом, необхідно якось об'єднувати. Цією «духовною скрепою» та «ідеєю правителькою» стала ідеологема «русского міра» [5]. Модернізована кремлівськими політичними технологіями, вона лягла в основу нової російської системи цінностей.

Паралельно зі зміцненням внутрішньополітичної архітектури влади та ідеології активно починає розроблятися і нова зовнішньополітична реваншистська стратегія, в основу якої лягла концепція «гібридної війни». Сучасне офіційне розуміння останньої було викладено у доповіді начальника Генерального штабу Збройних Сил Російської Федерації генерала армії В. Герасимова на загальних зборах Академії воєнних наук РФ у січні 2013 року. У ній наголошується на зростанні ролі невійськових методів впливу на противника через політичний, економічний та гуманітарний елементи. Інформаційне ж протиборство взагалі визначалося як наскрізна діяльність на всіх етапах конфлікту: його зародження, супроводу і у постконфліктний період [4].

Планомірна реалізація даної стратегії призвела до запуску механізму дезінтеграції української державності, що виявив себе у розповсюдженні сепаратистських настроїв.

У своїй протиправній злочинній діяльності сепаратисти використовували широкий інструментарій: від пропаганди (залякування населення Криму та Сходу націоналістичною експансією, зокрема Правим сектором та «бандерівцями»); масових акцій (показових мітингів місцевого населення проти київської влади під прапорами РФ та з георгіївськими стрічками); референдумів (на всіх територіях України, охопленими сепаратизмом, були проведені референдуми про вихід зі складу України та подальше приєднання до РФ); аж до терористичних актів та збройної боротьби (сепаратисти вдавалися до вбивств військових, місцевого населення, підозрюваного у зв'язках із націоналістами, або тих людей, що чинили їм опір) [21].

Отже, сепаратизм в Україні став можливий завдяки використанню в інформаційному просторі низки ідеологем, які формували та кристалізували світогляд та ціннісні установки, що лягли в основу проросійської ідентичності жителів південно-східних областей:

- ідея всеслов'янської єдності – «русского міра»;
- сакральність дати 9 травня, яка символізує Велику Перемогу над ворогом;
- антизахідна риторика;
- демонізація національно-визвольної боротьби України;
- захист усіх російськомовних мешканців України, які є «співвітчизниками» для Росії.

Синтез вищезазначених ідей став ідеологічною основою для побудови квазідержавних утворень на територіях ОРДЛО, які, апелюючи до них, спробували спродувати для суспільства певний гібридний ідеал-проект державотворення.

Основною «духовною скрепою» у РФ, орієнтованою на експорт, стала парадигма «русского міра». Ця ідея поєднала у собі історичне минуле імперської Росії та тоталітарне Радянського Союзу. Характерним для неї є пропагування міфів про єдність слов'янського світу, священну місію Росії, «Москву – третій Рим», домінування православної церкви разом із збереженням радянської ідентичності з її символікою, топонімікою та пам'ятниками. На одній із зустрічей Володимир Путін уточнив зміст цього поняття: «Русский мир может и должен объединить всех, кому дорого русское слово и русская культура, где бы они ни жили, в России или за ее пределами. Почаще употребляйте это словосочетание – «русский мир» [18]. Патріарх Кирило у цьому контексті зазначив: «Ядром русского мира сегодня являются Россия, Украина, Белоруссия. И святой преподобный Лаврентий Черниговский выразил эту идею известной фразой: Россия, Украина, Беларусь – это и есть святая Русь» [3].

Одним з ареалів розповсюдження вищевказаних ідей стали Південні та Східні регіони, які мали утворити «Новоросію» у складі Донецької, Луганської, Дніпропетровської, Харківської, Запорізької, Одеської, Миколаївської та Херсонської областей, які за словами президента Путіна за царських часів не входили до складу України [12]. «У Новоросії домінує індустріальний тип культури і російська мова як мова імперської та радянської індустріалізації. Будь-які спроби знищення укоріненої ідентичності приречені на провал... Сьогодні Південний Схід намагається відновити історичну самотність, <...> надати цій самотності характеру державності» [17].

Так невелика частина населення Донбасу внаслідок об'єктивних причин: специфічній історії заселення, особливостей індустріалізації, активній русифікації та як наслідок, розмитій етнічній належності та ідентичності були сприйнятливі до ідеї, що «Новоросія – звичайний російський регіон, однопорядковий з Сибіром, Примор'ям, Помор'ям або Кубанню, який лише зигзагом історії опинився відрізнаним від нас біловезькими кордонами» [19].

Території Донбасу та Криму перетворились на активний сегмент інформаційного простору Росії, в якому завдяки пропаганді, розгалуженій мережі проросійських організацій, релігійних та соціальних рухів, медіа-ресурсів та інших агентів впливу розповсюджувались антиукраїнські та сепаратистські настрої.

Відповідно даним, отриманим внаслідок опитування групи «Рейтинг» та Київського міжнародного інституту соціології, проведеного у лютому 2013 року, жителі Одеської області, вибираючи між підписанням договору про асоціацію і подальшим вступом до Європейського Союзу або повноправною участю у Митному Союзі та Єдиному Економічному Просторі з Росією, Білорусією та Казахстаном, надали перевагу Митному Союзу і СЕП – 58%, у той час як 25% проголосувало б за подальший вступ до ЄС, а 18% не визначились [9].

Міфологізація та сакралізація Дня Перемоги 9 травня стали ще одним механізмом політичного маніпулювання та історичної спекуляції. Ще у 2010 році Володимир Путін у прямому ефірі заявив, що Росія здобула б перемогу у Другій світовій війні без України у складі СРСР. «З приводу наших стосунків з Україною. Я дозволю з вами не погодитися, коли ви зараз сказали, що якби ми були розділені, ми не перемогли б у війні (Другій світовій – ред.). Ми все одно б перемогли, тому що ми країна переможців» [1].

Так у «країні переможців» почався процес сакралізація однієї із найбільш трагічних подій ХХ століття та перетворення 9 травня у свято, що об'єднує всі народи пострадянського простору, які мають завжди пам'ятати, що їх діди помирили зі словами «за Батьківщину, за Сталіна».

Одним з інструментів пропаганди та маніпуляцій стала акція Безсмертний полк. Започаткована спочатку у 2012 році як некомерційна громадянська ініціатива, у 2014 році вона була включена до федеральної програми підготовки до святкування 70-тя Дня Перемоги. А вже через рік ходу Червоною площею очолив президент Путін із портретом батька – фронтовика [2].

Сепаратисти невизнаних народних республік надають Дню Перемоги ще нових смислів, проводячи паралелі зі звільненням донецької землі від сучасних нацистів, яких уособлюють українці. Несучи у руках поряд із портретами загиблих дідів, фото терористів та бойовиків – «сучасних захисників землі Донбасу» – сьогодні пишеться нова гібридна історія псевдодержав.

Формування ідеології антиамериканізму та антизахідної риторики у російському суспільстві після розпаду СРСР пройшло декілька етапів становлення. Так, за першого терміну президентства Бориса Єльцина відбулось максимальне потепління стосунків РФ – США. Тоді Америка сприймалась як певний взірець ліберального шляху розвитку держави. Перші ж суперечності та напруга виникли вже у 1995 році після подій в Югославії та з приходом Євгенія Примакова на пост прем'єр-міністра. Проте за другого терміну президентства Путіна антиамериканізм поступово перетворюється на частину зовнішньополітичної доктрини РФ. Антизахідна промова очільника Кремля на Мюнхенській конференції безпеки у 2007 році, де було звинувачено Вашингтон у підриві світової стабільності, нав'язуванні однополярної моделі світоустрою, втручанні у внутрішню політику інших країн ознаменувала собою новий етап напруги. Після масових протестів у кінці 2011 – початку 2012 року проти фальсифікацій на виборах, вона тільки посилилась, оскільки організатором останніх було названо Держдепартамент і особисто державного секретаря Хіларі Клінтон. Ця теорія заговора стала активно транслюватись ЗМІ широким масам населення як у Росії, так і на території всього пострадянського простору.

Створення зовнішнього ворога пояснюється існуванням у Росії актуальних внутрішньополітичних проблем та необхідністю згуртування політичних еліт та населення. Такий поділ світу на друзів та ворогів стабілізує політичний режим, але радикалізує населення. Згідно з останніми соціологічними дослідженнями, проведеними фахівцями Hamilton College у 2016 році, рівень антиамериканських настроїв у російському суспільстві, зокрема серед представників еліти, сягнув абсолютного максимуму. Так, серед 234 опитаних – представників органів державної влади, керівництва державних компаній (директори та заступники), військових (зі званням не нижче полковника), вчених (ректорат та керівники підрозділів), приватного бізнесу (власники та CEO), топ-менеджменту ЗМІ, 88% охарактеризували ставлення Росії до США як вороже. 82,3% вважають, що зона національних інтересів РФ виходить за її межі та надають вирішального значення у міжнародних відносинах військовій силі [23].

Антизахідна риторика стала складовою широкої пропагандистської роботи з підтримки проросійського інформаційного фону серед мешканців східних областей України. Сепаратисти в ОРДЛО апелюють до конспірологічних теорій, згідно з якими Захід був ініціатором та організатором зміни режиму в Україні, зокрема, ворожі Європа та Америка прагнуть забрати українські землі від православної цивілізації, розділити «русскій мір».

Демонізація національної боротьби України стала частиною українофобії, яка перетворилась у страх та агресивне несприйняття існування України, її суверенітету та української нації, зверхність, ірраціональну ворожість до нашого народу, культури, мови та історії. Не одне десятиліття у росіян та проросійсько налаштованих жителів України завдяки інформаційному маніпулюванню та викривленню історичних фактів формувалася

українофобський світогляд, коли кожного, хто розмовляє державною мовою, вважали націоналістом, фашистом і ворогом братської Росії [20].

Згідно з даними, опублікованими «Левада-центром», сьогодні прослідковується тенденція до зростання ворожого ставлення росіян до України. Якщо ще у 2014–2015 роках недружньою та агресивно налаштованою щодо Росії Україну називали 48 та 50% відповідно, то, згідно з останніми даними, ця цифра сягає 58%. Опитування було проведено 5–8 серпня 2016 року серед 1600 осіб у 137 населених пунктах РФ [8].

Українофобія у російському, а потім вже й сепаратистському варіанті формувалась протягом усієї радянської доби й стала спробою поставити під сумнів саме існування України, перетворити її на «failed state». Свідоме маніпулювання національною пам'яттю, історичними фактами призвело до демонізації національно-визвольних рухів в Україні та її героїв – Івана Мазепи, Симона Петлюри, Степана Бандери. Як наслідок, поява в історичному дискурсі наративу «бандерівець», що є метафізичним втіленням всього ворожого та антиросійського. Уявлення про останніх зводяться до міфів про співпрацю з німецькими окупантами, українсько-німецький націоналізм, жорстокості щодо росіян, поляків, євреїв та русофобію. Образ «бандерівця» став одним з основних інформаційних міфів, розрахованих на інформаційний експорт етнічним росіянам та російськомовним мешканцям Південних та Східних регіонів України. Це стосується діяльності ОУН–УПА, яка уявляється як суто західноукраїнське явище, чуже для Донбасу та Слобожанщини. Так, в ОРДЛО створюють свій пантеон героїв-«антиподів» Степану Бандері. Особливе місце серед них посідають «товариш Артем» (Федір Сергеев), «луганський ястреб» Олександр Пархоменко, Олексій Стаханов, Паша Ангеліна та нові герої-терористи: Моторола, Гіві тощо. Наприкінці жовтня 2017 року помічником президента РФ Владиславом Сурковим і лідером бойовиків ДНР Олександром Захарченко у Ростові-на-Дону був відкритий пам'ятник «Добровольцям Донбасу», а у Донецьку терористу Арсену Павлову – Моторолі.

Активна інтеграція сепаратистських настроїв у масову політичну свідомість населення Півдня та Сходу України супроводжувалась риторикою про необхідність захисту всіх російськомовних, які вважаються «співвітчизниками» для Росії та перетворення російської мови в об'єднавчий маркер «русского міра».

Визнання своєї належності до співвітчизників позиціюється Російською Федерацією як акт самоідентифікації, підкріплений громадською чи професійною діяльністю зі збереження російської мови, мов народів Росії, розвитку російської культури за кордоном, зміцнення дружніх відносин держав проживання співвітчизників із Російською Федерацією, підтримки громадських об'єднань співвітчизників і захист прав співвітчизників або іншими засобами вільного вибору цих осіб на користь духовного і культурного зв'язку з Росією [10].

Так, вже після 2010 року активно поширюється інформація про те, що становище співвітчизників Донбасу, які «встали на захист російської мови, цінностей російської культури, своїх традицій, звичаїв і способу життя від зазіхань націоналістів» в Україні, «викликає особливу тривогу» та «гостру стурбованість російського керівництва» [6].

Показовим є випадок, що стався 2011 року під час відвідування тодішнім президентом РФ Д. Медведевим Державного інституту російської мови ім. Пушкіна. До зауваження керівника фонду «Русский мір»: «... На Украине теперь за русский язык не преследуют», – Медведев зробив уточнення: «Почти» [22].

Створення спільного гуманітарного простору стало частиною політики щодо підтримки «співвітчизників» та розповсюдження ідей «русского міра». Громадські організації, культурні центри, контрольовані РФ, стали тими агентами впливу, які у своїх державах

пропагували проросійські настрої. Станом на 2013 рік у Донецькій та Луганській областях були зареєстровані відділення майже всіх всеукраїнських громадських організацій, що позиціонувалися посольством Росії в Україні як громадські організації співвітчизників – Всеукраїнская общественная организация «Национально-культурный творческий Союз русских журналистов и литераторов»; Всеукраїнская общественная организация «Русская Община Украины»; Всеукраїнская общественная организация «Русский Совет Украины»; Всеукраїнское национальное культурно-просветительское общество «Русское собрание»; Украинское общество русской культуры «Русь»; Всеукраїнская общественная организация «Союз Православных граждан Украины»; Украинская ассоциация преподавателей русского языка и литературы (УАПРЯЛ); Всеукраїнская общественная организация «Русская школа»; Всеукраїнское объединение граждан «Русское движение Украины»; Международная общественная организация «Верное казачество»; Всеукраїнское общественное объединение «За Украину, Беларусь и Россию» [14]. Вищезазначені організації були легальними «вербувальними центрами», які просували інтереси російських спецслужб у регіональне політичне, економічне, соціокультурне життя Донбасу та розповсюджували сепаратистські настрої серед українців.

Діяльність подібних організацій курувалась Росспівробітництвом та Фондом підтримки публічної дипломатії імені Горчакова. Росспівробітництво – аналог British Council, на яке сьогодні офіційно покладена реалізація двох підпрограм, що передбачають діяльність за межами РФ – «Підтримка російської мови як основи розвитку інтеграційних процесів у СНД» та «Задоволення мовних потреб співвітчизників, що мешкають за кордоном».

Фонд підтримки публічної дипломатії імені Горчакова – російська неурядова організація, завданнями якої є просування зовнішньополітичних інтересів Росії, формування закордоном сприятливого для Росії громадського, політичного і ділового клімату; залучення до зовнішньополітичних процесів інститутів громадянського суспільства [15].

Отже, в основі сепаратистської риторики самопроголошених Донецької та Луганської народних республік лежить низка ідеологем: ідея всеслов'янської єдності – «русского міра»; сакральність дати 9 травня, яка символізує Велику Перемогу над ворогом; антизахідна риторика; демонізація національно-визвольної боротьби України; захист всіх російськомовних мешканців України, які є «співвітчизниками» для Росії. Апелювання до цих смислових конструкцій пояснюється необхідністю виправдання злочинних антиукраїнських дій на територіях ОРДЛО. Інформаційна протидія та розвінчання подібних ідей має стати частиною комплексу заходів, спрямованих на боротьбу з проявами сепаратизму в Україні.

Список використаної літератури:

1. Без 9 травня. Чому день перемоги стає чужим в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://espresso.tv/article/2017/05/08/bez_9_travnya_chomu_den_peremogy_staye_chuzhym_v_ukrayini
2. В Москве во главе с Путиным проходит Бессмертный полк. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://korrespondent.net/world/russia/3848845-v-moskve-prokhodyt-bessmertnyi-polk>
3. Гайдук Георгий. Вернуть Россию в лоно цивилизации может лишь Украина / Гайдук Георгий. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/ru/article/podrobnosti/vernut-rossiyu-v-lono-civilizacii>
4. Горбулін Володимир. Гібридна війна як ключовий інструмент російської геостратегії реваншу / Горбулін Володимир. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

- <http://gazeta.dt.ua/internal/gibridna-viyna-yak-klyuchoviy-instrument-rosiyskoyi-geostrategiyi-revanshu-.html>
5. Зыгарь М. Вся кремлевская рать: Краткая история современной России / Михаил Зыгарь. – М. : Интеллектуальная литература, 2016. – 408 с.
  6. Интервью директора Департамента по работе с соотечественниками за рубежом МИД России А. А. Макарова проекту «Окно в Россию». [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.mid.ru/activity/compatriots/min//asset_publisher/ev18J0czYac3/content/id/1647510
  7. Карсавин Л. П. Основы политики / Лев Платонович Карсавин // Россия между Европой и Азией: Евразийский соблазн : [антология]. – М. : Наука, 1993. – С. 174-217. – с. 194.
  8. Мешканці Росії ненавидять українців так само сильно, як і американців з європейцями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://dt.ua/WORLD/meshkanci-rosiyi-nenavidyat-ukrayinciv-tak-samo-silno-yak-i-amerikanciv-z-yevropeycyami-216905_.html
  9. Мостова Юлия. Юго-Восток: ветвь древа нашего / Юлия Мостова. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://zn.ua/internal/yugo-vostok-vetv-dreva-nashego-.html>
  10. Памятка соотечественнику, желающему принять участие в Государственной программе по оказанию содействия добровольному переселению в Российскую Федерацию соотечественников, проживающих за рубежом. – М., 2014. – 62 с.
  11. Послание Президента Федеральному Собранию. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://kremlin.ru/events/president/news/19825>
  12. Прямая линия с Владимиром Путиным. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://kremlin.ru/events/president/news/20796>
  13. Путін розповів про завдання Росії і найбільшу геополітичну катастрофу ХХ століття. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ua.korrespondent.net/world/256784-putin-rozproviv-pro-zavdannya-rosiyi-i-najbilshu-geopolitichnu-katastrofu-hh-stolittya>
  14. Ротар Н. Мас-медійне маніпулювання та політична міфологізація Донбасу в інформаційному просторі Російської Федерації / Наталія Ротар // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. – 2015 / 5-6 (79-80). – С. 351.
  15. Снегирьов Д. Як в Європі працюють російські спецслужби. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://sensor.net.ua/blogs/6601/yak_v_vtop_pratsyuuyut_rosyisk_spetsslujb
  16. Стратегія національної безпеки України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>
  17. Скоробогатый П. Второе рождение Новороссии / П. Скоробогатый // Украина: информационно-аналитический мониторинг. – 2015. – № 1–2 (101–102), июнь. – С. 51–54.
  18. Сычёва Лидия. Русский язык, русская культура, русский мир / Лидия Сычёва // РФ сегодня. – 2007. – № 4. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://archive.russia-today.ru/2007/no_14/14_look.htm/.
  19. Холмогоров Е. Выбор Донбасса / Е. Холмогоров // Известия. – 2014. – 4 ноября.
  20. Що таке українофобія і як її розпізнати. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.unian.ua/politics/475385-scho-take-ukrajnofobiya-i-yak-jiji-rozpiznati.html>
  21. Явір В. А. Основні прояви сепаратизму у сучасній Україні / В. Явір // Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Випуск 64. – К. : Ін-т держа ви і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2014. – 504 с.
  22. Я же резолюции одни пишу! // Коммерсантъ. – 07 июня 2011. – № 101 (4642). [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.kommersant.ru/doc/1655540/print>
  23. The Russian elite 2016. Perspectives on foreign and domestic policy / 2016 Hamilton College Levitt Poll [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.hamilton.edu/documents/russianelite2016final.pdf>

IDEOLOGEMES OF PRO-RUSSIAN SEPARATISM IN UKRAINE

Oksana Pavlyatenko

*National Institute for Strategic Studies
Pyrogov street, 7a, 02000, Kyiv, Ukraine*

In the article analyzes the ideologues that formed the basis of pro-russian separatism in the southeastern regions of Ukraine. Their entering into the information space and propagation became one of the mechanisms for of disintegration processes, which resulted in the creation of self-proclaimed state in separate regions of Donetsk and Luhansk Oblasts.

Key words: separatism, national security, separatism, separatist movement, identity, self-proclaimed state.